

BALKAN

2. februar 2005.

str. 6

POGLED IZ HAGA

JEDINI OPTUŽEN SAMO ZBOG KOMANDOVANJA

U ponedjeljak 31. januara 2005, pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju počelo je suđenje generalu bosanske vojske Seferu Haliloviću, koji se tereti za zločine počinjene nad hrvatskim civilima u selima Grabovica i Uzdol kao deo operacije poznate kao "Neretva-93".

Prema navodima optužnice, glavni cilj operacije bio je da se zauzme teritorija u rukama snaga bosanskih Hrvata (HVO) od Bugojna do Mostara čime bi se deblokirao Mostar. Radi ostvarenja tih ciljeva, ABiH je pokrenula ofanzive u toj zoni. U optužnici se dalje navodi da je Halilović bio zamenik komandanta Štaba Vrhovne komande i načelnik Štaba Vrhovne komande bosanske vojske od jula do novembra 1993. i da je u avgustu 1993. imenovan za vođu inspekcijskog tima i komandanta operacije "Neretva-93". U tom svojstvu bio je najviši vojni starešina na terenu za tu operaciju.

U optužnici se dalje navodi da je Halilović bio neposredno uključen u planiranje i realizaciju operacije i da je upravo on naredio da se jedinice 9. motorizovane i 10. brdske brigade 1. korpusa iz Sarajeva rasporede u Hercegovini, iako je znao da su te jedinice ozloglašene zbog svog kriminalnog i nekontrolisanog ponašanja.

Prema navodima optužnice, tokom operacije "Neretva-93" snage ABiH prošle su kroz sela Grabovica i Uzdol. Iako je Grabovica zauzeta u maju te godine, snage 9. motorizovane brigade stigle su tamo tek u septembru. Nekoliko dana po dolasku snage armije BiH ubile su ukupno 33 civila bosanskih Hrvata, među kojima su bile žene, deca i starci. Njihova imena navode se u optužnici. Četrnaestog septembra 1993, snage pod Halilovićevom komandom napale su selo Uzdol. Tokom napada, ubijeno je 29 civila bosanskih Hrvata. I u ovom slučaju, među žrtvama su bile žene, deca i starci, čija su imena takođe navedena u optužnici.

U optužnici se navodi da Sefer Halilović nije preduzeo delotvorne mere da spreči ubistva civila u Grabovici, kao i da nije izvršio naređenje svog nadređenog da identifikuje počinioc ubistava u Grabovici i Uzdolu i da ih kazni. Kao i svi optuženi, Halilović se smatra nevinim i ima priliku da se uz pomoć tima advokata brani od ovih optužbi.

Prema međunarodnom pravu, vojni komandanti su dužni da preduzmu sve razumne mere u okviru svojih ovlašćenja kako bi zaštitili živote i imovinu civila. Ukoliko jedinice pod njihovom komandom počine zločine nad civilima, njihova je dužnost da istraže te zločine i pobrinu se da počinioci budu kažnjeni. Takođe moraju preduzeti mere da spreče nove zločine protiv civila. U optužnici se navodi da je Halilović propustio da preduzme sve ove mere, pa je iz tog razloga optužen po tzv. komandnoj odgovornosti.

U Srbiji i Crnoj Gori Tribunalu se često prebacuje da optužuje Srbe "samo na osnovu komandne odgovornosti". Međutim, dok se sva druga lica protiv kojih je MKSJ podigao

optužnicu po komandnoj odgovornosti ujedno terete i za aktivno učešće u izvršenju zločina – planiranje, počinjenje, naređivanje, pomaganje i podržavanje – Sefer Halilović je jedini optuženi koji se tereti isključivo zbog toga što nije izvršavao dužnosti koje je imao kao komandant.

Vojni komandanti imaju u rukama veliku moć. Na raspolaganju im stoje desetine ili čak stotine naoružanih pojedinaca koji su obavezni da izvršavaju naredbe svog nadređenog. To vojnim komandantima daje ogromnu moć odlučivanja o životu i smrti. Iz tog razloga, ta moć sa sobom nosi i veliku odgovornost, odgovornost za postupke svojih podređenih. Vojni komandanti moraju osigurati da se sredstva sile usmere protiv naoružanih neprijateljskih vojnika, a ne protiv civila muškaraca, nenaoružanih vojnika, žena, dece i staraca.

Outreach Programme

outreach@icty.org